

Годишен извештај на органите на државната управа за напредокот на состојбата на еднаквите можности за жените и мажите

1. ОСНОВНИ ИНФОРМАЦИИ

Орган на државна управа (назив)	Министерство за образование и наука
Изработил (име, презиме и функција)	Љупка Димитровска, координатор за еднакви можности (соработник за следење и реализација на стратешкиот план) Славица Мирческа Атовска, заменик координатор за еднакви можности (советник за стратешко планирање)
Период на известување	2018 година
Дата на поднесување на извештајот	05.02.2019 година

Одговорно лице кој го одобрува извештајот и ја потврдува неговата веродостојност

Датум, 05.02.2019 година

Име и презиме
Dr. Arbër Ademi
министер, с.р

Бр.01-2175/1
14.02.2019

Датум на прием на извештајот во Министерство за труд и социјална политика

Име Презиме (раководител на Сектор за еднакви можности)

Потпис

2. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА СОГЛАСНО ЗАКОНОТ ЗА ЕДНАКВИ МОЖНОСТИ НА ЖЕНИТЕ И МАЖИТЕ

2.1. Преземени основни и посебни мерки согласно чл. 5, 6 и 7 од ЗЕМ (заокружете)

- А) Позитивни
- Б) Охрабрувачки
- В) Програмски

Преземени основни мерки:

Согласно член 11 став 8 од Законот за еднакви можности на жените и мажите, Министерството за образование и наука има обврска секоја година до Министерството за труд и социјална политика да достави Извештај за еднакви можности на жените и мажите кој детално ги образложува преземените основни и посебни мерки по однос на наведената проблематика.

Министерството за образование и наука ја насочува својата работа кон унапредување на образовниот процес темелејќи ја својата работа на вредностите уредени со законските и подзаконските акти кои ја застапуваат дејноста во сферата на образованието, а се во насока на забрана на секаков вид дискриминација, вклучувајќи го овде и родовиот концепт.

Во оваа насока Министерството за образование и наука нуди можност за олеснет пристап и задржување на сите ученици во целокупниот образовен процес, од најрана возраст до академски студии, без разлика на полот, родот, етничката, социјалната или друга определба.

Министерството за образование и наука и студиската 2017/2018 година, повторно додели квота за запишување на студенти на додипломски родови студии при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје – Институт за родови студии. На оваа студиска програма во студиската 2017/2018 година се запишале вкупно 40 студенти, од кои 33 се студентки, 7 студенти. Во студиската 2018/2019 година, се запишале вкупно 52 студенти, од кои 40 се студентки, а 12 студенти.

Отпочнат е процесот на изготвување нов Закон за основно образование и како и претходниот и овој својот концептот на деветгодишно основно образование го темели на принципот на недискриминација, по било кој основ, како и по основ на родова рамноправност во образовниот процес. Во новиот предлог Закон за основно образование, како што е предвидено и со Националниот акциски план за родова еднаквост 2018-2020, внесена е посебна одредба/ анти-дискриминаторски клаузули со сите основи на

дискриминација (вклучително род, родов идентитет, сексуална ориентација).

Согласно Правилникот за начинот на вршењето на анализата на содржините на наставните планови, програми и учебниците од аспект на унапредување на еднаквите можности на жените и мажите („Службен весник на Република Македонија” бр. 125/2015), поради потребата од обезбедување на механизми за отстранување на предрасудите и стереотипите во врска со воспоставување на еднаквите можности, беше формирана Работната група која ќе врши анализа на содржините на наставните планови, програми и учебници од аспект на унапредување на еднаквите можности на жените и мажите, истата активно започна со работа во јануари 2018 година. Оваа работна група при анализата на содржините на наставните планови, програми и учебници се води согласно членот 6 од Законот за еднакви можности, кој се однесува на образованието.

По предлогот на министерот за образование и наука за повлекување од употреба на одобрените учебници по „Општество“ за 4-то одделение и „Граѓанско образование” за осмо одделение во основно образование, во насока на унапредување на концептот на граѓанско образование, формиран е стручен тим за унапредување на граѓанското образование во основното и средното образование за унапредување на граѓанските компетенции на учениците согласно препораките на Европската комисија. Стручниот тим во состав: претставници од Министерството за образование и наука, Бирото за развој на образованието, Центарот за стручно образование и обука, наставници кои реализираат настава по предметот Граѓанско образование, универзитетски професори и претставници на граѓанскиот сектор, изготви документ за граѓански компетенции од кој произлезе и промената на наставната програма по предметот Граѓанско образование за VIII и IX одделение и за прва година во средното образование. Новата наставната програма за VIII одделение започна да се применува од 3-ти септември 2018 година. Наставната програма за IX одделение е изготвена, донесена од страна на министерот за образование и наука и нејзината имплементација ќе започне во септември 2019 година. Наставната програма по граѓанско образование е изготвена со јасно определени резултати од учење, односно покрај компетенциите кои се однесуваат на сè она што се очекува учениците да знаат, разбираат или умеат да прават, главен акцент е ставен и на тоа како тие го прифаќаат систем на вредности, потребни за функционирање како демократски и активни граѓани.

Исто така, во постапка за одобрување е и учебник по предметот Општество за 4-то одделение и се очекува истиот како финален прозвод на сите наставни јазици да биде дистрибуиран до учениците на почетокот на учебната 2019/2020 година.

Во 2018 година, Педагошката служба, при Министерството за образование и наука, упати барање за отстранување низа недостатоци во одобриениот учебник по предметот „Етика“ за 3-та година, реформирано гимназиско образование, до издавачката куќа во чија сопственост е учебникот и истата постапува согласно дадените забелешки.

2.2 Мерење на успешност на мерката (наведете кратки информации-показатели кој е резултатот со спроведувањето на оваа мерка):

Министерството за образование и наука својата успешност ја постигнува со тоа што својата работа ја насочува кон унапредување на образовниот процес со воведување реформи кои овозможуваат олеснет пристап и задржување во образовниот процес на сите ученици, без разлика на полот, родот, етничката, социјалната или друга определба, како и отстранување на стереотипите и воспоставување на родова рамноправност во воспитно образовниот процес. Основната цел е постигнување на родова еднаквост во образованието, односно еднакви можности и на мажите и на жените за вклучување во образовниот процес.

Со запишување и обучување на кадар, кој по завршување на студиите по родова еднаквост, ќе биде стручен во оваа област и ќе може понатаму да ја укажува важноста и тежината на оваа проблематика и да дава структурни решенија за надминување на проблемите со кои се соочуваме како општество, по основ на родова дискриминација.

И како клучно е квантитативна и квалитативна анализа на содржините на наставните планови, програми и учебници, која се прави Согласно член 6 став 4 и 5 од Законот за еднакви можности на жените и мажите („Службен весник на РМ“ бр.6/12 и бр.166/14) , која се прави, а е со една главна цел, унапредување на еднаквите можности на жените и мажите, како и детектирање на дискриминаторски и нетолерантски содржини.

2.3. Дали имате предвидено показатели/индикатори за мерење на успешноста и напредокот (Ве молиме наведете само аутпут индикатори¹)

1. Донесен нов Закон за основно образование, во кој е внесена посебна

¹ *Аутпут индикаторите* ја мерат количината на стоки или услуги кои се добиваат со реализација на активностите од одделните програми, или пак број на жени и мажи опфатени со одделни програми. Пример за аутпут индикатор е број на мажи/жени опфатени со здравствените програми, број на жени опфатени со програмата за субвенционирање на земјоделството, број на жени од таргет група 24-49 години опфатени со Активните програми мерки за вработување и др. Преземено од *Насоки за подготовка на предлог буџетска пресметка*, Министерство за финансии, http://www.mtsp.gov.mk/WBStorage/Files/OP_2012.pdf

одредба/ анти-дискриминаторски клаузули со сите основи на дискриминација (вклучително род, родов идентитет, сексуална ориентација)

2. Ревидирани наставни програми од аспект на родовата компонента и соодветно изготвени нови наставни програми

3. Ревидирани учебници од аспект на родовата компонента и соодветно изготвени нови учебници

2.4. Доколку имате документи и прилози кои зборуваат за напредокот, ставете ги во прилог на извештајот:

3. ПРЕЗЕМЕНИ ИНИЦИЈАТИВИ

3.1. Преземени иницијативи за инкорпорирање на принципот на еднакви можности на жените и мажите во стратешкиот план и буџетот на органот на државната управа (ОДУ), согласно член 11 од ЗЕМ:

Донесен е нов Закон за високо образование, објавен во Службен весник бр. 82, на 08.05.2018 година. Едно од основните начела на овој закон, содржано во член 3, став 5, и член 4, став 7, е почитување на човековите права и слободи и гарантирање на принципот на еднаквост и заштита од дискриминација.

Во фаза е подготовка нов Закон за основно образование, една од главните цели е воведување на концептот на еднаквост и недискриминација во сите области на општественото живеење, а особено во областа на образованието, здравството, социјалната заштита, работните односи и правосудството.

Ревидирање на учебникот по „Етика“ за 3-та година, реформирано гимназиско образование и отстранување на детектираните недоследности.

3.2. Мерење на успешност на иницијативата (наведете кратки информации-показатели кој е резултатот со спроведувањето на оваа иницијатива):

Со изготвувањето и објавувањето на новиот Закон за високо образование се почитуваат и гарантираат човековите права и слободи и принципот на еднаквост и заштита од дискриминација, како и секој граѓанин добива можност, без разлика на пол и род, да се вклучи во високообразовниот процес.

Со ова се потпомага и рушењето на стереотипите, кога станува збор за избор на студиска програма на која се запишуваат студентите, Односно,

Министерството за образование и наука со стимулирањето за запишување на студенти на студиски програми, преку намалување на квоти при упис и нови модели на стипендирање, кои се дефицитарни на пазарот на трудот го поттикнува и изборот на техничките науки од страна на идните студенти. Ако се споредат статистичките податоци од последните две години може да се увиди дека бројот на запишани студентки на технички, технички и техничко технолошки, ИТ студии е зголемен. Како доказ за ова е и податокот дека за стипендии од третта група за студенти кои студираат на техничките факултети во Република Македонија (јавни, јавно-приватни и приватни), аплицирале вкупно 107 студенти, а месечни стипендии добиле 58 студентки.

По овластување на министерот за образование и наука, од страна на државниот секретар, при Министерството за образование и наука, со решение бр. 08 од 01.02.2018 година, формирана е работна група, која во 2018 година, отпочна со работа за подготвување на Законот за основно образование, со донесување на овој закон се очекува подобрување на квалитетот на основното образование, промовирање на инклузивното образование и унапредување на концептот на еднаквост и недискриминација во образованието.

Ревидирани наставни програми и учебници и изготвување на нови кои се изготвени во согласност со Законот за родова еднаквост, се со цел рушење на стереотипите поврзани со поделбите по род, промена на начинот на кој младите ќе ги оформат своите ставови по ова прашање.

3.3. Дали имате предвидено показатели/индикатори за мерење на успешноста и напредокот (пример за индикатор)

Зголемен број на запишување на девојчиња на високообразовните установи, посебно на дефицитарни струки или студиски програми по технички науки, континуирано следење на состојбите на ова поле.

Студиски програми кои се во согласност со новиот Закон за високо образование членовите кои се однесуваат на рушење на стереотипи и недискриминација, како и Законот за еднакви можности.

Изготвување на Закон за основно образование и доследно следење на сите членови од истиот.

Ревидирање на стариот или изготвување на нов учебник.

3.4. Доколку имате документи и прилози кои зборуваат за напредокот, ставете ги во прилог на извештајот:

4. СОРАБОТКА СО ДРУГИ ОРГАНИЗАЦИИ И БАЗА НА ПОДАТОЦИ

4.1. Наведете ги активностите за унапредување на еднаквите можности на жените и мажите кои Вашата институција ги реализирала во соработка со социјалните партнери и невладините организации активни на полето на еднаквите можности на жените и мажите?

Објавена Родово буџетска изјава, изработена врз основа на Програмата за Унапредување на образовниот систем од аспект на родовата компонента (еднакви можности на жените и мажите), истата е изготвена од страна на работната група номинирана од страна на министерот за образование и наука.

На 30 јули 2018 година потпишан е меморандум за разбирање, помеѓу Министерството за образование и наука, Меѓународниот центар за граѓанско образование и Детската фондација Песталоци за Проектот „Инклузија на децата што се надвор од училиштата во образовниот систем“. Овој МЗР е базиран на Договорот за соработка потпишан помеѓу ДФП и МЦГО на 28 март 2018 год. за поддршка на имплементацијата на Стратегијата за образование на Република Македонија за 2018-2025 година, а посебно, се однесува на приоритетот бр. 2.6. од Акцискиот план за основно образование. Овој МЗР исто така е базиран и на Договорот за соработка потпишан помеѓу ДФП и МЦГО на 1 март 2017 год. за поддршка на спроведувањето на Стратегијата за Ромите во Република Македонија и Националниот акциски план за образование 2016 – 2020 година.

Целта на овој МЗР е да се продолжи и понатаму да се зајакне соработката помеѓу страните за спроведување на проектот „Инклузија на децата што се надвор од училиштата во образовниот систем“. Целта на Проектот е да се поддржат напорите на државата за интегриран пристап на МОН и останатите клучни образовни и државни институции, во процесот на инклузија на децата кои се надвор од образовниот систем во Република Македонија, а во насока на остварување на приоритетот бр. 2.6. од Акцискиот план за основно образование во рамките на Стратегијата за образование на Република Македонија за 2018-2025 година. Проектот започна да се реализира во 12 училишта во 12 општини (Центар, Чаир, Шуто Оризари, Куманово, Штип, Веница, Кочани, Струмица, Тетово, Гостивар, Прилеп и Битола).

Во оваа насока воспоставена е Проектна работна група во рамките на Министерството за образование и наука што вклучува претставници од: МОН, Педагошката служба во состав на МОН, Бирото за развој на образованието (БРО), Државниот просветен инспекторат, Управата за развој

и унапредување на образованието на јазиците на припадниците на заедниците, Министерството за правда, Министерството за внатрешни работи и Министерството за труд и социјална политика, за да се обезбеди координирана државна поддршка за остварување на резултатите на проектот

Формирање на мултисекторска работна група од експерти, чија примарна задача е да предложи модел на имплементација на сеопфатно сексуално образование во земјата, како дел од формалниот систем во основното образование. Оваа активност е предвидена согласно Националниот план за акција за родова еднаквост 2018-2020 кој е стапен на сила предвидено е воведување на сеопфатно сексуално образование. . Во периодот од март 2018 до ноември 2018 година, Работната група реализираше неколку средби на кои исцрпно се дискутираа можностите и ограничувањата поврзани со воведувањето на сеопфатно сексуално образование (ССО) во формалниот систем на образование во Република Македонија. Работната група се залага за имплементација на возрастна сензитивна и сеопфатна програма од сферата на сексуалното и репродуктивното здравје и права, од предучилишна возраст, па се до крајот на средно образование и да опфати што е можно поголем број ученици.

Реализираат настава од сферата на сексуалното и репродуктивно здравје, проширувајќи ја постоечката програма за Образование за животни вештини од прво до деветто одделение

Предлог наставната програма, која е одобрена од страна на работната група.

Министерот за образование и наука во соработка со ХЕРА, формираше експертска група, со решение бр. 08-5008/4 од 26.07.2018 година. Работната група во почетокот на 2019 година , на средба ќе ги дефинира првите чекори.

4.2. Дали базата на податоци со која располага ОДУ е разделена по пол?

а) база на податоци која се однесува на човечки ресурси

*** приложете документ со преглед на човечките ресурси поделени по пол (вкупен број на вработени, по звање)**

Вкупен број на вработени во Министерство за образование и наука:
229

- жени: 155
- мажи : 74

Вкупен број на раководни позиции (државен советник, раководител на сектор, помошник раководител на сектор, раководител на одделение): **42**

- жени: **29**
- мажи: **13**

б) база на податоци која се однесува на програмскиот дел (опфат на корисници по пол од одредени програми, услуги, мерки итн.)

*** приложете документ со краток опис на програма/услуга и податоци разделени по пол за предвидени корисници, целни групи, и податоци разделени по пол за опфатени корисници, целни групи итн.**

Вкупен број на ученици во **основно образование** 192.448, од кои ученички 93.118

Вкупен број на ученици во **средно образование** 71.458, од кои ученички 34.059

Вкупен број на **наставници во основните училишта**: 18.291, од кои 12.732 се жени

Вкупен број на **наставници во средните училишта**: 7445, од кои 4488 се жени

Вкупен број на **запишани студенти** во академската 2017/2018 година изнесува 56.941, од кои студентки се 31.669

Вкупен број на **дипломирани студенти** во академската 2017/2018 година изнесува 8545, од кои студентки се 4914

Вкупен број на **магистранти, специјалистички** во академската 2017/2018 година изнесува 1977, од кои жени се 1144

Вкупен број на **докторанти** во академската 2017/2018 година изнесува 209, од кои жени се 123

Вкупниот број на **наставници и соработници во високообразовните установи** во академската 2017/2018 година изнесува 4130, од кои жени се 2961.

5. ОБВРСКИ

5.1. Наведете кои се вашите обврски согласно Стратегијата за родова еднаквост (СРЕ), Националниот план за акција и оперативниот план за годината за која се известува.

Опишете според:

а) Постигнати резултати

б) Реализирани активности

в) Индикатори за мерење успешност

г) Потрошени средства за реализирани активности од областа на родовата рамноправност и извор на средства

Како што може да се забележи од бројот на запишани ученици во основно и средно образование, мала е разликата во половата структура, односно незабележителен е бројот на ученици кои се запишуваат во основните и средните училишта во Република македонија, во споредба со ученички. Истото може да се заклучи и при споредба на бројот на запишани студенти на високообразовните установи во Република Македонија. Во однос на бројот на дипломирани студенти од прв, втор или трет циклус, се забележува поголем број на студентки кои ги завршиле овие циклуси на студии во однос на студенти кои го сториле тоа. Новиот Закон за основно образование, се базира на воведување на концептот на еднаквост и недискриминација во сите области на општественото живеење, а особено во областа на образованието, здравството, социјалната заштита, работните односи и правосудството. Отпочната постапка за ревидирање на учебникот по „Етика“ за 3-та година, реформирано гимназиско образование и отстранување на детектираните недоследности.

Новата наставната програма по граѓанско образование за VIII одделение започна да се применува од 3-ти септември 2018 година. Наставната програма за IX одделение е изготвена, донесена од страна на министерот за образование и наука и нејзината имплементација ќе започне во септември 2019 година. Наставната програма по граѓанско образование е изготвена со јасно определени резултати од учење, односно покрај компетенциите кои се однесуваат на сè она што се очекува учениците да знаат, разбираат или умеат да прават, главен акцент е ставен и на тоа како тие го прифаќаат систем на вредности, потребни за функционирање како демократски и активни граѓани.

5.2. Дали надлежностите и задачите на координаторот и заменик координаторот конкретно се утврдени во актот за систематизација на работните места во органите на државната управа?

Надлежностите и задачите на координаторот и заменик координаторот за еднакви можности не се утврдени во актот за систематизација на работни места.

5.3. На кои обуки во текот на извештајниот период координаторот и заменик координаторот имаат присуствувало?

Обука за родовите аспекти во проценката на влијание на регулативите, одржана на 17 и 18 септември 2018 година, организирана од страна на Reactor и Kvinna Kvinna, како и успешно помината е-обука за родова еднаквост (основно и напредно ниво) организирана од страна на Министерството за информатичко општество и администрација.

Дали тие во обуките се јавиле како:

- а) слушатели
- б) обучувачи

5.4. Во рамките на целосниот период на извршувањето на функцијата, наведете кои обуки (наведете тематски родова еднаквост и анти-дискриминација, трговија со луѓе, семејно насилство, родова еднаквост и социјална заштита итн.) имаат посетено:

Е-обука за родова еднаквост (основно и напредно ниво) организирана од страна на Министерството за информатичко општество и администрација.

5.5. Како добиените знаења се понатаму пренесени во Вашето ОДУ, дали имате воспоставено метод или систем на пренесување на знаења (пренесување на информации, споделување на материјали, држење на кратки сесии за пренесување на знаења на колеги итн.)

По задолжение од Министерството за информатичко општество и администрација, до 226 вработени во Министерството за образование и наука, по електронски пат, беше доставена е-обука за родова еднаквост (основно и напредно ниво). Од нив двете нивоа со 100% успешност ја поминаа 107, само едно од нивоата со 100% успешност го поминаа 21, а со повеќе од 90% успешност во двете нивоа беа 7 вработени.

Ве молиме опишете: Сите документи кои ги изготвуваат координаторот и заменик координаторот за еднакви можности, а се однесуваат на еднаквите можности на мажите и жените, се прикачуваат на официјалната страна на Министерството за образование и наука и се јавно достапни за сите. Исто така, сите вработени во Министерството за образование и наука, успешно ја поминаа е-обуката за родова еднаквост, која ја спроведе Министерството за информатичко општество и администрација.

5.6. Колку и кои иницијативи (предлог закони, предлог стратегии, предлог информации до влада, предлог акциски планови, предлог буџети, предлог стратешки планови) координаторот и заменикот координатор за еднаквите можности на жените и мажите имаат доставено до ОДУ?

Координаторот и заменик координаторот за еднакви можности, активно учествуваа во изготвување на Оперативниот план за спроведување на

активностите кои се во надлежност на Министерството за образование и наука во 2019 година, а произлегуваат од Националниот план за акција за родова еднаквост 2018-2020

5.6. Колку од тие иницијативи биле успешни?

/

6. ПРЕДИЗВИЦИ, ДОБРИ ПРАКСИ И НАУЧЕНИ ЛЕКЦИИ

6.1 Наведете дали и со какви предизвици сте се соочиле во текот на извештајната година и какви предлози за нивно надминување сте дале

По укажувањето на Педагошката служба, при Министерството за образование и наука за детектирани недоследности во учебникот по „Етика“ за 3-та година, реформирано гимназиско образование, истиот веднаш е повлечен од употреба и даден на ревидирање во издавачката куќа.

6.2 Споделете пример за добра или лоша пракса

По дикриминаторски содржини низ учебниците и повлекување на истите од страна на министерот за образование и наука, формирана Работната група која ќе врши анализа на содржините на наставните планови, програми и учебници од аспект на унапредување на еднаквите можности на жените и мажите, истата активно започна со работа во јануари 2018 година. Оваа работна група при анализата на содржините на наставните планови, програми и учебници се води согласно членот 6 од Законот за еднакви можности, кој се однесува на образованието.

6.3. Наведете примери за научени лекции

При изготвување на сите нови или ревидираните учебници, наставни и студиски програми, закони, документи, дадени иницијативи и спроведување на проекти запазени се сите членови од Законот за еднакви можности.

7. СЛЕДНИ ЧЕКОРИ

7.1. Опишете накратко кој е вашиот план на активности за следната година и кон што ќе придонесат (имплементација на Стратегија за родова еднаквост, друг стратешки документ на ОДУ итн.)

- Нов Закон за основно образование;
- Нов Закон за средно образование;
- Ревидирање на учебникот по „Етика“ за 3-та година, реформирано гимназиско образование.

8. ПРЕДЛОЗИ И СУГЕСТИИ ДО СЕМ-МТСП

7.2. Наведете Ваши предлози или иницијативи до СЕМ- МТСП во насока на подобрување на:

а) Функционалноста и координацијата на механизмите за родова еднаквост

б) Имплементација на Стратегија за родова еднаквост во секторските политики/програми

/